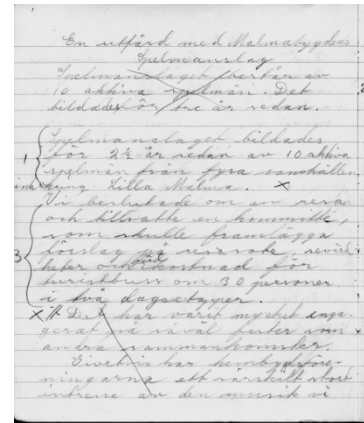

En utfärd med Malmabygdens spelmanslag

Spelmanslaget bildades för två och ett halvt år sedan år sedan av tio aktiva spelmän från fyra samhällen i och kring Lilla Malma. Tanken på en utflykt, att se vårt land gemensamt, eller åtminstone en liten del av det, med respektive familjer och naturligtvis skall vi ha "felorna" med, har länge lekt i våra sinnen. Vi beslutade om en resa och tillsatte en kommitté, som skulle framlägga förslag på reserote, sevärdheter och omkostnad för turistbuss om 30 personer i två dagsetapper.

Det är lördagsmorgon vid sjutiden. Solen skiner, och det ser ut att bli vackert väder. Pappa nu kommer bussen! Det är min dotters ivriga utrop. Den syns inte än. Ja nu kommer den ur kurvan och stannar vid "Liljeströms hörna", där vi skall stiga på. Vi embarkerar bussen och vinkar farväl till min kära hustru, som inte är stark nog att följa med. Formaliteterna undanstökas och vi gör det bekvämt för oss, ty resan blir lång. Resrutten är "Vättern runt", med Gränna som första dagsetapp. Stämningen är god, och alla glada röster får mig att tänka på en symfoni där de många instrumentgrupperna samspelar glättigt med varandra. Vitalis, spelmanslagets "solstråle", har redan tagit fram fiolen och spelar en av sina favoritpolskor, varefter han uppmanar: "Ta fram fiolerna, för glada spelmän måste spela". Vi spelar några sprittande Sörmlandslåtar, medan vi ännu färdas i den leende Sörmlandsnaturen, mot Riksettan och Kolmården.

Bråviken ligger nu på vänster sida om vägen, och vid andra sidan sticker höga fabrikk skorstenar upp över grönskande skogsdungar. Det måste vara Norrköping, som ligger där. Det är en ovanligt vacker natur, med villabebyggelse på höger sida om vägen. Trafiken är livlig, trots att chauffören kör fort, så har vi ändå en lång bilkö efter oss.

Bussen stannar, och vi är vid Oskarshäll. Vi dricker kaffe ute på berget och blir antastade av getingar, som gör rasten mindre angenäm. Vi spelar några låtar som tonar ut över Bråvikens vatten, varefter vi återvänder till bussen under tonerna av Lästringe gånglåt.

Musiken fortsätter i bussen tills vi stannar i Norrköping för att beskåda den beryktade kaktusodlingen. När man har sett denna, kan man säga att det är ett konstverk i lika hög grad som en odling.

Bussen rullar framåt igen, mot nya intressanta trakter. Vi har passerat Linköping och lämnat Riksettan för några timmar, medan färden går mot Motala ström, som vi väntar oss mycket utav. Tyvärr har vi inte hittat Vreta kloster, som hör till sevärdheterna i vårt program. Vi är nog för mycket självupptagna av sång och spel.

Uno, ordföranden och färdledaren har insjuknat och måste få läkarhjälp i Motala. Under tiden får vi se några av kanalbåtarna, som vi inte hade turen att se, när vi passerade Motala ström för någon timma sedan.

Nu har fiolerna kommit fram igen och vi står på toppen av det 263 m höga Omberg. Utsikten är enastående storslagen. Vi räknar till sju stycken kyrkor samt Ödeshög, Tåkern och Vättern. Man får knappast intryck av, att det är ett berg, visserligen syns en och annan berghäll, men det är en riklig småvegetation här uppe, och längre ner växer det barrskog. Luften är ren och på något oförklarligt

vis känns det underbart. Vi dricker kaffe och spelar ett par låtar, som danska turister m.fl. applåderar livligt.

Vidsträckta Vallmoblommande sädesfält har, under resan Vadstena - Ödeshög imponerat på oss Sörmlänningar. Mina tankar går osökt till Hollands tulpanodlingar. Om våra vilda blomsterfält inte kan mäta sig med Hollands blomsterodlingar, så räcker de ändå till en vacker minnesbild för lång tid framåt, ja kanske för livet.

Någon i bussen säger, att vi har kommit till "Vilda Vättern". Riksettan följer nu Vätterns strand, och utsikten motsvarar till fullo detta namn. På andra sidan visar Västergötland sin mäktiga skogsrand, tills den tonas ut vid horisonten både i norr och i söder. När man ser ut över Vättern får man intryck av att vi står stilla. Och där, i söder, ser vi ett stort grönt monster, som närmar sig så sakta och majestätiskt. Det är Visingsö.

Trafiken på Riksettan är så intensiv, att man inte kan se varken början eller slut på bilköerna i någondera riktning. Det ser ut, som alla har åkt för sent hemifrån och skall försöka ta igen så mycket som möjligt av den förlorade tiden. En bil kör om på vänster insida om bussen med ena hjulparet i dikesslanten, den kommer förbi och vinner ett par busslängder med livet som insats. Vi vill inte se mer av trafiken, så vi tar fram "felorna" och spelar tills bussen stannar i Gränna.

Våra rum är beställda tidigare. Vi söker upp våra rum för att inlämna vårt bagage, varpå vi samlas vid en matservering, där middagsmålet skall intagas. Efter en stund kommer ett brudpar med gäster till rummet intill. Efter avslutad måltid börjar några av spelmännen att spela. Då öppnas dörren mellan bröllopfestens och spelmännens rum, och en herre frågar, om vi vill spela något för brudparet. Alla spelmännen gör sig redo. Från nystämnda fioler klingar Hultströms glada "Flenmo Brudvals", som efterföljs av flera brudlåtar i fullständiga harmonier, varpå ett fyrfaldigt leve avslutar den improviserade musikunderhållningen. Gästerna applåderade livligt och det kändes tacksamt och inspirerande att spela. En bland gästerna framförde, med ett kort och trevligt tal, ett tack till spelmannslaget. Det lider mot kvällen. Vi är reströtta och lägger oss tidigt.

Söndag d 6-7

Det är söndagsmorgon. Alla har inte kommit till samlingsplatsen ännu, så jag hinner berätta om den tidiga morgontimmen. Klockan halv sju kom Bergström och väckte oss med sin grova basröst. Vi klädde oss och åt en lätt frukost. Varpå vi tog en liten promenad och träffade några reskamrater som talade om, att Uno var sämre. Vi återvände till värden för att betala nattlogi och hämta väskorna, varpå vi begav oss till bussen och samlingsplatsen. Vi har beslutat att ändra resrouten till Tranås Linköping, på grund av Unos försämrade tillstånd.

Visingsö (Visingsborg?)

Färjan till Visingsö har just lämnat bryggan vid Gränna. Det är mulet och vinden friskar i rätt hårt här ute. Tunga regndroppar slår små hål i den upprörda vattenytan. Motorn dunkar och vattnet fräser om fören. De spröda fioltonerna vill liksom pigga upp den monotona "kören" av ljud. Färjan styrs in i hamnen på Visingsö. Brahe kyrka, som ligger invid hamnen, har vi följt med blicken, under färden över och har sett hur den har "växt" och nu dominerar hamnområdet. På södra delen av samma område står några hästskjutsar, med röda plyschklädda sittplatser och regnskydden uppsatta, några hösäckar ligger på marken bredvid hästarna och kompletterar den vackra "tavlan". Det är dessa hästskjutsar som är den stora attraktionen på Visingsö.

Alla har tagit plats på skjutsarna. Kortegen (remmalaget) styr mot norr genom grönskande ängar i en behaglig skritt. Bondgårdarna synes ligga långt ifrån nutidens jäkt, och man blir gripen av den stillhet och ro, som råder över nejden. Hästarnas taktfasta hovslag och hjulens väsande ljud mot sanden ackompanjeras av glada sprittande röster. Från vagnen i täten hörs spelmännen stämma upp en låt. Ryssladorna avviker i stil från den övriga bebyggelsen. Ja, det är som en tonartsfrämmande ton har smugit sig in i ett durackord. Vi passerar en skog och kortegen stannar vid Kumlabý kyrka. Denna säges vara från 1130-talet och tagits ur gudstjänstbruk.

Vi lämnar Visingsö, och beger oss till ett nytt mål:
Gyllene Uttern

Gyllene Uttern är en restaurang, som är belägen vid Vättern c:a en halv mil söder om Gränna. På den sidan som vetter mot sjön finns en stor terrass, som avgränsas av tre husväggar, med en vacker utsikt över Vättern. Det är på den terrassen som spelmanslaget står uppställt för en timmas musikunderhållning. Akustiken är utomordentligt god och samspelet flyter lätt. Den talrika publiken applåderar entusiastiskt, och ger oss både inspiration och koncentration, vilket är nödvändigt, om man skall kunna "smälta" samman med musikens olika stämmor och insatser i precision.

Det är möjligt, att våra färgglada dräkter i förening med musiken slår an hos publiken, ty det fotograferas och filmas som aldrig förr. Det är inte bara kamerorna, som blixtrar mot oss. Nej, självaste Tor vill tydligen vara med att tävla med kamerablixtarna. Nu kommer regnet och publiken flyr in i matsalarna. Vi står under tak, men luften blir fuktig, så fiolerna håller inte stämningen. Vi delar på oss och spelar i matsalarna. Efter en kvarts timma har regnet dragit förbi, och musiken fortsätter på terrassen timmen ut. Därmed är också frukosten betald som vi intagit före uppspelningen enligt tidigare överenskommelse.

Källarmästaren tackar för musikunderhållningen och till avskedshälsning får vi ett "Välkommen åter och dröj inte för länge". Just vid uppbrottet kommer ett telefonbud från Gränna turistbyrå som meddelar att två bäddar är obetalda, varför vi ska åka in och klara upp dem och få förklaring på, hur det har gått till.

Sablar! jag har glömt gitarren utropar Erik bestört. Ja, vad annat är att göra, än att vända om till Gyllene Uttern, och hämta den kvarglömda gitarren. Emellertid blir både gitarren och rummen ordnade. Vad rummen beträffar, så nekade värden att ta emot pengar i tro, att det skulle betalas kollektivt till resebyrån. Klockan kvart över ett startade vi hemresan från Gränna och befinner oss fyrtiofem minuter senare, vid en sjö som heter Sommen. Herbert som har bott i denna trakt som barn, berättar minnen så vackra, som vore det sagor. Sommens samhälle ligger på en sluttning mot sjön, dess bebyggelse domineras av små villor, och nere vid sjön ligger några båtar förtöjda. Mellan Sommen och Boxholm ser vi från bussen en mycket gammal bondgård, troligen från 1600-talet, fordom rödfärgad nu grå med lummig sommargrönka. Vädret är ganska ostadigt i dag, med omväxlande regn och sol. Just nu regnar det, fast solen skiner. Värmen är inte heller så tryckande i dag som i går.

Det är ännu några mil kvar till Mjölby, där vi skall rasta och dricka kaffe. Herbert stryker med sin kontrabashartsade fiolstråke, myser och tycker att det låter riktigt bra. Vi spelar upp en av Scheléns låtar och sjunger några visor till ackompanjemang av Georgs dragspel. "Stopp, Stopp!" Ropar någon, och fortsätter, "Här är det en parkeringsplats. Vi måste gå ut och se på avverkningen i skogen". Någon passade visst på att dricka ett par klunkar saft också. Vi gör ett kort uppehåll i Mjölby och håller just på att avsluta kaffedrickningen. "Atschi, atschi!". Det var Erik som passade på att prova

Vitalis snus, medan vi beskådar utsikten över torget, vilket är dekorerat med de nordiska flaggorna, och litet längre bort rinner Svartån fram och bildar en liten miniatyrsjö inramad av grönskande träd och buskar. Holger som är andrafiolist och kan andrastämmorna utantill, tycker att vi skall gå efter fiolerna och spela en stund. Med tanke på Unos tillstånd beslutar vi att bryta upp och spela i bussen vid avfärden. Buss-Gösta har tankat bussen och gör klart för avfärd. Alla har intagit sina platser, och spelmännen står redo med stråkarna. Bror, ledaren räknar upp, och så är Hugo-Pelles " Dans i lägerhyddan" i full gång. Och bussen rullar så sakta, liksom söker efter rätt utfartsväg, varefter den accelererar för att komma med i musikens livliga tempo.

Mellan Bankeberg och Linköping är landskapet mycket flackt med stora sammanhängande sädesfält av sådan omfattning, att vi imponeras mer av dess omfattning än av dess skönhet. Några flygplan glider snabbt förbi och litet längre fram står flera uppställda på Malmslätts flygfält. Vi är oartiga mot Linköping, även denna gång far vi igenom utan att stanna. Jag tycker dock, att staden ser välordnad ut med breda gator. Allt ser så nytt och rent ut. Hittills har ingen blivit "bussjuk", men vi är inte hemma än. Av 30 passagerare är det 7 st barn, vilka börjar visa sig ovanligt stillsamma. Vi sjunger med dem, men det blir ingen riktig fart på sången. Klockan är vi femtiden, så det är nog inte underligt, om de börjar bli trötta.

Trafiken är ganska lugn på Riksettan varför chauffören tager ut så mycket han vågar i hastighet med hänsyn till trafikstadgarna. Man får en känsla av att det är bråttom. Det ser verkligen ut som vi behöver skynda, ty Unos tillstånd har ytterligare försämrats och är i behov av läkarhjälp snarast möjligt. Vi åker genom Norrköping utan att göra något uppehåll. Kvar i minnet har vi Motala ström och de korta spårvagnarna, som säkerligen har sett sina bästa dagar. Bussen ilar fram på en ny fyrfilad väg, på vilken vi håller den yttre filen. Trafiken är mycket livlig men flyter fint. Och vi njuter av den vackra utsikten över Bråviken. Min dotter gör mej uppmärksam på två svanar, som simmar så majestätiskt omkring invid stranden.

Efter ett kort uppehåll vid Oskarshäll går färden upp mot sörmlandsgränsen. Vid Stavsjö bruk har nyligen inträffat en bilkrock. Bilarna ser bedrövliga ut. Hur har det gått med passagerarna? Undrar vi alla.

På sörmländska länsvägar genom skogar, hagar och ängar i livlig omväxling utmed Yngaren, utgör en värdig avslutning på vår rundresa. Min dotter och jag har stigit av bussen, och denna fortsätter till Flens lasarett för att avlämna gallstenspatienten och fullbordar resan.

Mor Gunn möter oss på trappen och hälsar oss välkomna hem.

Ur Bertil Carlssons dagbok. Året är troligen 1958 – det året var 6/7 en söndag.

Spelmännen:

Vitalis Karlsson, fiolspelare, snusare och solstråle

Uno Karlsson, ordförande med gallstenssmärtor

Erik Sjöström, gitarrist

Herbert Eriksson, fiolist med kontrabashartsad stråke

Georg Palmqvist, dragspelare

Holger NN – troligen Helmer Bergström, andrefiolist

Bror Andersson, fiolist och spelledare

Bertil Carlsson, fiolist och dagboksskrivare